

umeli ne bomo nikdar božanstvenih besed Jezusovih: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!“ Sicer so res vsi ljudje naši bližnji, ali vsak človek ne more vsem svoje ljubezni skazovati djanski, ker nimamo vsi enakih potreb. Zato je gotovo le malo takih, ki lahko kazaje na svoje dela dokazujejo, da imajo ono prvo občno ljubav; temuč večidel vsakemu odmenjen je čas in kraj njegovega delovanja, da tu poravná posebne potrebe, da seje dobro seme po domačih njivah, in tako pospešuje napredek v obče, in omiko človeštva v kersanskem duhu. Kdor pa išče splošne ljubavi brez domorodne, podoben je nes-pametnežu, ki za vse druge skerbi, lastne ljudi pa zanemarija, ter se ne zmeni, če se tako glasno kličejo na pomoč misleč, da bi njegova pomoč ne koristila vsem.

Častiti učitelji, čujte torej glas naroda zbudivšega se iz dolgega spanja, čujte njegove prošnje, da mu ohranite slabotno še življenje, da se ne zverne nazaj v prejšnje tmine. Vi ste posebno pozvani, da vedno in marljivo budite narodno svest; brez nje ni nam omike občne, ni nikake vesele prihodnosti, ni zaželenega sadu, katerega hočejo nekteri dobiti z narodnega našega drevesa vrivaje mu tujih mladik, ki se nočejo prijeti, kakor nam kaže zgodovina tisučerih let. Trdno se vpira narod naš tujemu življu, sveti si raji z lastno le majhno lučjo izobraženosti, ko da bi pripeljal na svoje livade tuje omike blisčeče solnce, ktero druge narode osrečuje, našemu pa brani napredek, ter mu pali še tisto mlado cvetje, ki nam je pricvelo iz domačih logov. Čas je, da se resno poprimemo svoje naloge, ki nam jo je dal sam Bog: da dosežemo narodno izobraženost. Ljubav domorodna naj nas vse vodi, in kmali kmali zasijala bo po nezmernih slovanskih širjavah nova krasna luč narodne omike. Napočilo bo radostno jutro prevelikemu narodu svetá, zbudilo se povsod novo veselejše življenje, ki bo podlaga nam zlatega veka, ki se bo še le spremenil ono jutro, ko bodo vstajali naši dedje iz tužnih grobov v drugi, večni „zlati vek“.

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

xxx.

Ozirni časi.

Prestopimo kar na ravnost k opombam. Kar nemsčino zadeva, je zadost obdelovana in nimamo nič kaj posebnega pri-staviti, tedaj bomo se le nekoliko ozerli na slovenski jezik.

„Vse na svetu je ali je bilo ali bode; potrebni so torej glagolu prav za prav samo trije časi: sedanji, pretekli in prihodnji za sedanje, preteklo in prihodnje djanje ali stanje, pravimo jim glavni ali poglavni časi. Poglavni časi sami o sebi vendar niso tolike moči, da bi mogli z njimi vse glagolove razmeri na tanko dopovedovati; zato si je oskerbel vsak jezik še nekaj drugih časov za tiste razmeri, katerih z glavnimi časi ne more zaznamjevat. Tako služijo tudi slovanskim jezikom razun glavnih še trije drugi časi, namreč: terpežnominuli (imperfekt) — Mitvergangenheit, prostominuli (aorist) — Vergangenheit in predpretekli (plusquamperfekt) — Vorvergangenheit; nam Slovencem sta vendar prva dva že pred nekaj časom zginila, da ju moramo zdaj s preteklim časom opisovati. *)

a) Pol pretekli čas se stavi, kedar govorimo od kakega preteklega djanja, ktero se je ravno ta čas ali pa pozneje zgodilo, kakor drugo preteklo djanje.

Der Bote brachte mir einen Brief, als ich im Garten Bäume pflanzte. Beide Thätigkeiten, sind vergangen; eine Thätigkeit (Bäume pflanzen) war noch nicht vollendet, als die andere Thätigkeit (Brief bringen) geschah. Diese Thätigkeiten sind zu gleicher Zeit in der Vergangenheit geschehen, sie sind mitvergangen. Es hat jedoch die Thätigkeit, das Pflanzen der Bäume, früher angefangen als die Thätigkeit des Briefbringens, deshalb sagt man: Die Mitvergangenheit wird gesetzt, wenn die Handlungen gleichzeitig geschehen sind, oder wenn eine Handlung später angefangen hat, als eine andere vergangene Handlung. Dieser letzte Fall kommt nur in einem Nebensatze vor.

b) Prejpretekli čas kaže, da se je kaj že poprej zgodilo, kakor drugo tudi preteklo djanje.

Sobald wir die Arbeit vollendet hatten, kehrten wir nach Hause zurück. Die Arbeit war früher vollendet, und dann kehrten wir nach Hause zurück.

V slovenskem imamo prejpretekli čas samo pri doveršivnih časovnikih, — **) včasih pa tudi pri veršivnih (durativnih) glagolih in časovnikih.

Gramatika tukaj nekaj pové od doveršnih (doveršivnih) časovnikov.

Nastane pa vprašanje, kaj de so veršivni glagoli. Učenik, ki poprej ni nikoli od te reči spregovoril, bode imel težavo, preden bo mogel otrokom to pojasnovati; treba je tedaj, da učenik to učencem že veliko poprej pové, preden da pride v „Gramatiki“ do tje, in da to pri slovenskem brani ali sicer o pri-

*) Glej Janežičevo Slov. slovnico!

**) Glej Janežičevo Slov. slovnico!

ložnosti ponavlja; — kaj malega od tega smo govorili p. l. v „Tov.“ str. 168. pri zloženih časovnikih.

V Janežičevi slovnici od tega tako beremo: 1) „Doveršni glagoli ali doversniki znanijo po vsej spregi (pregibanji) nastop, doversenje ali vspeh kakega djanja ali stanja, t. j. da je nastop, konec ali vspeh djanja ali stanja opravljen, spolnjen, doversen. Doversni glagoli nam služijo o preteklosti in prihodnosti, za pravo sedanjost nam rabijo le nedoversniki.

2. Nedoversni glagoli ali nedoversniki naznanjajo po vsej spregi terpeče djanje ali stanje brez ozira na začetek, konec ali vspeh, t. j. da se djanje v odločenem času godi ali verši in služijo na vprašanja: kaj delaš? kaj se godi? kaj si — kaj bodeš delal? Nedoversni glagoli imajo vse čase sedanji, pretekli in prihodnji“. Kdor tedaj hoče Gramatiko prav razumeti, neobhodno mu je potrebno, da se tudi nekoliko ozira po slovenski slovnici, sicer mu bo večkrat še v ljudskih šolah primanjkovalo.

c) Preprihodnji čas naznanjuje, da se bo kaj že poprej zgodilo, kakor drugo prihodno djanje.

„Prihodnje djanje, ki bode že končano, ko se drugo začne, dopovedujemo z nedoversniki v prihodnjikovi in z doversniki v sedanjikovi obliki“.

Tudi Nemci v navadnem govoru nimajo preprihodnega časa, in stavijo namesto njega prihodnji čas, znajdi so ga menda le slovničarji, ki so iskali za latinski futurum exactum (preprihodnji čas) enake oblike v nemščini. Po naših nemških berilih se prav redko kje nahaja. To obliko poznati je prav za prav le treba otrokom, ki se bodo latinskega jezika učili.

Drugo se najde vse v Gramatiki.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

*slovenskem pisanji. *)*

XXIV.

U. Kej različne so časi besedne razlage, in nekatere se celo odlikujejo!

T. In so po tem odlične, kar jim pa ni v hvalo.

U. Kako da ne, sej je odlično to, kar je posebno lepo ali izverstno?

Poprava. V XXIII. pomenku str. 171. v. 8. od spodej beri takole: ... svent
all sviet; svét mundus pa svejt, po nekterih . .